

INTERVJU: SEN. DARKO BRATINA

Sprejeli princip o zastopstvu manjšine

DANIEL BIZJAK

Eden od osnovnih pogojev za korenit in neodlozljiv zasuk v italijanskem političnem življenju je reforma volilnega sistema. Nekateri ji sicer pripisujejo se prevelik pomen, kot da bo sama po sebi resila vse nakopocene težave, vendar bo verjetno držala ugotovitev, da brez te reforme tudi ni mogoče pričakovati ne samo moralizacije političnega življenja, temveč tudi učinkovitega delovanja javnih uprav in nasploh javnih služb. Volilna reforma pa bi znala imeti dalekosežne posledice za našo manjšino, ki bi v morebitnem večinskem sistemu imela kaj malo ali pa nobene možnosti, da izvoli svoje predstavnike. Razumljivo slovenski senator Darko Bratina popolnoma sledi temu za nas tako pomembnemu vprašanju.

Kakšne možnosti so, da novi volilni sistem omogoči naši manjšini zagotovljeno zastopstvo v raznih izvoljenih telesih, od občin do pokrajn, dežele in samega parlamenta? Je bil v zvezi s tem vprašanjem že govor v vaši stranki? Bivši predsednik ustavnega sodišča Paladini je s tem v zvezi pred kratkim dejal dobesedno: »Ovir juridične narave ne vidim, z ustavnega vidika se tako rešitev lahko sprejme...«

»Prav na zaključni seji dvododne komisije je bil sprejet princip, da se to izvede. Moram reči, da sem se tudi pri tej zadevi svoj čas angaziral s svojimi kolegi v stranki, torej z nacelnikom naše skupine v senatu, Giuseppejem Chiarantejem, ki je tudi član te dvododne komisije, in s Cesarejem Salvijem, ki je prav tako član te komisije in ekspert za volilne zadeve. Skupaj smo proučili tako slovensko kot hrvasko ustavno varianto, kjer zagotavlja predstavništvo manjšinam, in oni so se o tem tudi prepričali, tako da je bilo prav na zadnji seji te dvododne komisije za volilno reformo odločno stališče prav naše stranke, ker so to dosledno zagovarjali in je zatem komisija ta princip tudi sprejela. Vprašanje bosta sedaj obravnavali pristojni komisiji v senatu in poslanski zbornici, princip pa je bil sprejet.«

Vaša stranica (DSL, op. ur.) se zavzema za odstop Amatove vlade. Ker si v tem trenutku v Italiji, ki jo pretresajo vse vrste kriz, ni mogoče zamisliti brzvladja, kakšno takojšnjo drugo rešitev pomislite?

»Politično ozračje se nekako spreminja iz dne-

va v dan: te dni se je spet začelo govoriti o predčasni volitvah. Glede vlade in situacije, ki je nastala, se vedno mislim, da bi bilo pametno, da bi se spremenila prav vlada kot taka, da bi, če bi bilo mogoče, dobila širsi konsenz, širšo večino. To pa jasno zahteva določene pogoje, torej, da se vlada spremeni, zahteva resno politiko sprememb v Italiji: vprašanja so konec koncev kompleksna, ampak tudi zelo enostavna. Torej resna institucionalna reforma, ker brez tega ni mogoče naprej, in seveda resna gospodarska politika, saj vidimo, da šepa na vseh koncih in krajih. Obstaja nevarnost, da se zadušijo vsi potenciali v državi. Ključno vprašanje pa ostaja predvsem resna in odgovorna politika do zaposlovanja, to je najbolj hudo vprašanje, s katerim se Italija danes sooča.«

Torej treba dati prednost zaposlovanju?

»Stvari so nekako povezane. Mislim, da je odločilna bolj odgovorna gospodarska politika, seveda s tem, da se dajo določene garancije za zaposlitev, ampak istocasno tudi za razvoj. Danes smo v nekakšni blokadi, ker vsak sistem seveda ne more iti pod določen standard, drugače se sistem sam spremeni in določene politike so lahko tudi navidezno trenutno učinkovite, ampak se prej ali slej izkazejo kot neprimerne. To je pa tesno povezano tudi z institucionalno reformo, ki ni samo reforma volilnega značaja, ampak reforma, ki nekako zadeva funkcioniranje različnih aparatov države. To se pravi, da je stvar bolj zapletena: treba je spremeniti posodo, istočasno z vsebino posode, kar ni enostavno. Potrebna je tudi bolj odločna zunanja politika, ker imamo danes tudi vrsto negotovosti na tem področju. Se pravi, res hudo obdobje za Italijo, a prednostni problem je seveda gospodarska politika povezana z institucionalno reformo, in ne vem, če je ta vlada v stanju to narediti. Vprašanje je, če je sploh parlament to sposoben revidirati, tako da je težko napovedati, kaj se bo zgodilo v naslednjih mesecih.«

Ali je za vas sprejemljiva možnost, da Amato in

parlament ostaneta le toliko, da pride do odobritve novega volilnega sistema in predčasni volitev? Bo pa parlament sploh zmogel odobriti nov volilni zakon (naskakateri parlamentarec se upira novostim, saj ga sedaj štiti imuniteta, zatem bi se znal golarkok)?

»Nekaj glede imunitete je treba vsekakor zagotoviti. To je institut, ki štiti parlamentarce (pomislimo na pretekla hujska obdobja), predvsem na idejnopolitičnem nivoju. Seveda, štiti pa tudi druge stvari, zato smo prvi, ki terjamo, da se vprašanje nekako razčisti.«

»Ne vem, če je ta parlament zmožen v relativno kratkem času priti do zaključka glede reforme volilnega zakona. Mislim, da je težko, da bi se to rešilo uresničilo pred referendumom. Glede vlade je jasno, da ni v stanju, da bi to zagotovila, zato se povrnemo k prejšnjemu vprašanju, da jo je treba absolutno spremeniti, ker brez spremembe vlade in brez razsirnjenega konsenza bodo vse te stvari ne-verjetno težke, toliko, da nekateri celo trdijo, da ne bi bilo tako dramatično, tudi če bi prišlo do predčasni volitev celo s starim sistemom, ker bi vsekakor pocistilo dober del tistega političnega personala, ki je še ostal po aprilskih volitvah.«

Torej ne mislite niti na vlado samih tehnikov...

»Teško si je zamisliti vlado, ki naj bi bila samo tehnična značaja: kate-rakoli vlada, tudi če je tehnična, je vedno politična vlada.«

Če pridemo k problemu, ki so nam bližji, zakaj enotno zastopstvo naše manjšine ni več tako aktivno kot pred časom?

»To bi bilo treba vprašati enotno zastopstvo...«

A vi, kje vidite vzrok?

»To je težko vprašanje. Enotno zastopstvo se je rodilo v določenem obdobju, takrat je tudi odgovarjalo določenim problemom. Stvari so se spremenile, verjetno tudi povpraševanje po drugačni participaciji s strani različnih sestav Slovencev v Italiji, itd. To je nekako ključno vprašanje. Seveda, dokler se ne rodi kaj novega, ostaneta to, kar je.«

Osnovni cilj naše manjšine je na žalost še

vedno njen obstoj. Pravim na žalost, ker je prav ta obstoj še vedno ogrožen. Čemu je treba po vašem mnenju dati prednost v tem obdobju?

»Mislim, da obstoj manjšine kot take ni pod vprašajem, pod vprašajem je razvoj manjšine. Seveda je se vse odprto: nimamo zascitnega zakona (ena skupina enotne delegacije pripravlja tekst, ki bi združil različne slovenske komponente), tu je seveda vprašanje bolj jasnega priznanja manjšine kot take. Kljub temu, da nekaj stvari le imamo, to ne zagotavlja normalnega življenja manjšine. Vtis imam, da smo verjetno tudi znotraj manjšine same danes nekoliko v krizi, v smislu da nismo dobili se pravih političnih smeri in adekvatnih organizacij, da bi se to razvijalo nekoliko drugače. Torej ni samo zunanji problem, je tudi interni problem manjšine kot take.«

Moram pojasniti vprašanje. Nisem mislil toliko na fizični obstoj manjšine, ampak na obstoj, ohranitev tega, kar imamo...

»To, kar imamo sedaj, pa je lahko pod vprašajem. Ze to, dan vemo, kako bo s finančnimi podporami prihodnje leto, saj nimamo nič zagotovljenega na tem področju, postavlja pod vprašaj vrsto ustanov v Italiji. Te ustanove so že pod vprašajem: finančna osnova, s katero danes razpolagajo, je absolutno nezadostna, da bi se normalno razvijale. Na žalost to sovpadja z obdobjem, ko v Italiji kar "letijo" podjetja, trgovine, ustanove in tako dalje, saj je kletenje postalo nekako sistematično.«

Na tem trenutno največ delate?

»Trenutno sem se najbolj zaposlen s komisijo za zunanje zadeve. Danes (v soboto, 13. 2., op. ur.) odpotujem, grem v Litvo kot opazovalec za tamkajšnje volitve. Pred kratkim smo imeli tudi dolgo razpravo v zvezi z območji krize po svetu, predvsem pa smo se pogovarjali o primeru bivše Jugoslavije, o Somaliji, itd. Torej delo, če strnemo, na več nivojih: na eni strani čisto parlamentarno življenje, torej komisije, avla, delo naše skupi-

ne kot take, pa stik z lokalnimi zadevami, recimo v zvezi s sklepanjem novih sporazumov med Italijo in Slovenijo, vprašanje goriskega območja, ki je v hudi krizi... Predolgo bi bilo vse nasteti, cloveka pa zaposluje takorekoc ponoci in podnevi.«

In kakšni so z drugimi manjšinskimi parlamentarci?

»Odlični. Z onimi v senatu se veckrat srečujemo, razmisljamo o teh zadevah. Tu je Riz iz Juzne Tirolske, Dujany iz Doline Aosta, tu je se predstavnik Ladincev: pred kratkim je slednji predlagal zakon, ki smo ga vsi podpisali. S tega vidika stvari gredo precej dobro. Recimo tudi vprašanje zagotovitve principa, da bi prišlo do zastopništva slovenske manjšine v parlamentu: zelo so sli na roko in tudi DSL je v to odločno prepričana.«

Kaj za manjšino pomeni najprej delitev bivše KPI in sedaj se kriza PSI? To ljudi bega...

»Križa PSI je bila nekako skoraj napovedana. Zelo jasno bi tu locil med odgovornostjo različnih vodstvenih krogov in bazo kot tako. Na okrogli mizi, ki je bila pred kratkim v Spetru, sem rekel, da moramo paziti, da ne spravimo vsega v isti kos, ker je tudi v vrstah socialistov veliko ljudi, ki niso taki, kot jih danes predstavljajo sredstva javnega obveščanja: mislim, da bo socialistična komponenta se živela, četudi bo pod hudim udarcem, bodo težave, to bega ljudi. Vendar to, kar se bo po vseh teh spremembah ohranilo pri PSI, bo čisto. Prej ali slej se bo tudi ta stranka verjetno obnovila; se bo zreducirala, ker to je neizbežno, vendar mislim, da obstajajo se perspektive za socialiste.«

In delitev, do katere je prišlo pred časom v vrstah KPI?

»To sta dve različni stranki in tudi pri odločitvah se vidi, da razmišljata drugače. Mislim, da ni samo vprašanja komunizma, antikomunizma ali podobnih zadev, svet se je spremenil, danes politika potrebuje drugačen instrumentarij, in seveda pri tem vsak izbira po lastni pameti in po lastni vesti, kar je tudi prav. Vprašanje je, kateri politični instrumenti so bolj primerni ali manj primerni za reševanje problematike, s katero se soočamo na različnih nivojih. Torej se lahko ne strinjam z določenimi stališči, ampak je treba spostovati kate-rokoli stališče.«